



שווה קריאה



מה בכל זאת ההבדלים בין מוח של נשים למוח של גברים?

מרץ 2021

מאת: אושרה לרר-שייב

ממונה קידום שוויון בין המינים במערכת החינוך

oshrale@education.gov.il

בסקירה הקודמת נוכחנו (בעזרת מחקרים) שההבדלים במוח של נשים לבין מוח של גברים הם קטנים ואינם מסבירים את השונות כפי שהיא מתבטאת במציאות. היום יש הסכמה רחבה במחקר באשר להבדלים בין תכונות של נשים לאלה של גברים ובאשר לסיבות להבדלים אלה: החינוך שקיבלנו, ההתנסויות שהחיים זימנו לנו, המסרים שהועברו בגלוי ובסמוי ומערכת הציפיות מאתנו כנשים וכגברים. עוד מלמדים המחקרים שלשונות הזו במוח יכולת להשתנות ולהתפתח, והיא אכן משתנה במשך החיים.

למרות זאת, מה הם ההבדלים בין מוח של נשים לבין מוח של גברים שאינם נובעים מהסיבות האלה?

ראשית, יש, כידוע, הבדלים פיזיולוגיים במסת השרירים ובמערכת הרבייה. לגברים מסת שרירים גדולה יותר ולנשים וגברים מערכות רבייה שונות, וזה כנראה משפיע על הציפיות ההוריות מנשים וגברים.

פרופ' ניראו שא, חוקר פסיכיאטריה, מדעי ההתנהגות וניורוביולוגיה היה מחלוצי המחקר בתחום ההבדלים בין המינים במוח באמצעות כלי מחקר עדכניים, כמו MRI. שא טוען כי המוח הנשי והמוח הגברי נראים זהים, אף על פי כן אי אפשר להתעלם מהבדלים שאנחנו מוצאים בין המינים בנטיות לפיתוח תסמונות. למשל תסמונת פוסט-טראומטית, דיכאון, הפרעות חרדה, אלצהיימר נפוצות יותר אצל נשים, ואילו אוטיזם, הפרעות קשב וריכוז, התמכרויות, סכיזופרניה ופרקינסון נפוצות יותר אצל גברים. שא משייך הבדלים אלה לפעילות הורמונלית שונה אצל נשים וגברים ומראה כיצד עלייה וירידה בהורמוני המין (פרוגסטרון וטסטוסטרון) אצל חיות כמו עכברים ואיילים משפיעות על ההתנהגות ועל הנטייה לפיתוח תסמונות מאפיינות מין ביולוגי.

פרופ' דיאן הלפרן, נשיאת ארגון הפסיכולוגים האמריקאים לשעבר וחוקרת בהווה, **הצביעה על ההבדלים שכולנו רואים גם בחיי היום-יום, כאלה שקשה להתעלם מהם:** לנשים יש יכולת מילולית טובה יותר, תינוקות-בנות מגיבות יותר לפנינים ולהבעות מתינוקות-בנים, לתינוקות-בנים יכולת חזותית מרחבית טובה יותר כבר בינקות ועוד. ההבדלים האלה בין המינים אינם גדולים, הם נמצאים בממוצע ואינם מעידים על הפרט. אף אחד מאתנו אינו "ממוצע", לכן איננו רוצים כי ממצא מסוים יגרום להדרת מין כזה או אחר מתפקיד מסוים. למשל לא נרצה שמורים יפתחו ציפיות נמוכות מתלמידים-בנים בתחום השפה משום ש"בממוצע" בנות טובות יותר בתחום זה.

פרופ' הלפרן מזהירה כי עיסוק בהבדלים עלול להסתיר ולטשטש ממצאים חשובים: הדמיון בין המינים גדול יותר מהשוני, היכולת לשינוי במשך החיים וההשפעה שיש לסביבה ולחינוך על המוח. כך לדוגמה **נמצא כי מוחות של גברים משתנים כשהגברים הופכים להורים**, אז רמת הטסטוסטרון יורדת ואזורי האמפטיה אצלם במוח גדלים.

חשוב לזכור כי ממצאים אלה אינם מצביעים על מוח נשי או גברי טוב יותר או טוב פחות, חכם יותר או פחות. [מוחות של גברים ונשים אינם נבדלים](#) באופן מהותי וההבדלים ביניהם קטנים ביותר. אם נקבל תמונת תכונות מפוענחת של מוח נוכל לנחש האם הוא של אישה או של גבר, ההבדלים אם קיימים נמצאים רק בקצוות.

אם כן, אין מדובר בביווגיה ובגנטיקה בלבד או בסביבה בלבד אלא בשילוב שלהם - ביווגיה וסביבה. בני אדם לומדים לכל אורך חייהם ומוחם מתפתח בהתאם, למשל, נהגי מוניות [מפתחים איזורים במוח המתקשרים להתמצאות ומיפוי](#), אזורים שלא היו מפותחים טרם בחירתם בנהיגת מונית כמקצוע.

ההבדלים ביכולות, בהתנהגויות ובתכונות שאנו רואים במציאות הם בעיקר תוצאה של התרבות והחברה בה אנו חיים והבניות החברתיות אליהן אנחנו נחשפים. לפיכך כנשות חינוך ואנשי חינוך מוטלת עלינו החובה לאפשר התנסויות שונות ומגוונות כדי לפתח אזורים חדשים במוח ולאפשר מנעד רחב מאוד של התנהגויות, רגשות, מחשבות אצל כולם – בנים ובנות.